

РОЛЬ СУДУ У СПРАВАХ ПРО ПРИТЯГНЕННЯ ДО СУБСТИТУТНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Кравчук Марія Вікторівна,

суддя Щорського районного суду

Чернігівської області,

Україна, м. Сновськ

e-mail: makraff16@gmail.com

ORCID 0000-0002-1414-3681

Проаналізовано нормативне обґрунтування трансформації адміністративної відповідальності військовослужбовців у дисциплінарну. Описано дві основні позиції суддів України щодо меж повноважень судів при отриманні матеріалів про адміністративні правопорушення. Висвітлено переваги та недоліки цих позицій.

Ключові слова: дисциплінарний статут; Кодекс України про адміністративні правопорушення; військовослужбовець; адміністративна відповідальність; дисциплінарна відповідальність; суддя.

Постановка проблеми. Відповідальність військовослужбовців набула актуального значення через нарощування останніми роками Україною оборонного потенціалу, до якого також відноситься особовий склад армії. Тому питання відсутності єдності судової практики при розгляді матеріалів про адміністративні правопорушення щодо військовослужбовців через збільшення їх кількості досягло рівня виключної правової проблеми. Питання трансформації загальної відповідальності військовослужбовця у спеціальну потребує подальшого дослідження з огляду на різну практику застосування місцевими загальними судами положень ст. 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) через неврегульованість його положеннями процедури такої трансформації.

Актуальність теми. Статтею 14 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, передбачено, що в

рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості й боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод [1]. Проте зміцненню ефективності та авторитету судової влади обов'язково має передувати підвищення якості закону. Оскільки законотворчими повноваженнями суди не наділені, дослідження проблемних питань при застосуванні ними КУпАП, прийнятого 1984 р., дозволить як продемонструвати для законодавчого органу влади неминучу потребу законодавчих змін, так і зосередити увагу законодавця на питаннях, що потребують удосконалення при ухваленні нових приписів актів права у сфері адміністративно-деліктних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вказану тему частково було досліджено такими науковцями, як В. Зуй (V. Zuj), В. Кононець (V. Kononets), М. Туркот (M. Turkot), В. Туманов (V. Tumanov), В. Вернигора (V. Vernygora), Д. Кандуєв (D. Kandujev), А. Мота (A. Mota), З. Кісіль (Z. Kisil) та ін. Водночас питання розмежування повноважень суду (судді) та органу (посадової особи), уповноваженого на притягнення до адміністративної відповідальності, при встановленні вини особи потребує подальшого дослідження у зв'язку з відсутністю однакових підходів при застосуванні судами ст. 15 КУпАП.

Мета і завдання – проаналізувати практичну реалізацію суддями місцевих судів положень ст. 15 КУпАП. Встановити причини різного тлумачення положень даної норми та в системному застосуванні з іншими його нормами показати переваги та недоліки проаналізованих позицій.

Виклад основного матеріалу. Статтею 221 КУпАП визначено перелік правопорушень, справи про які розглядаються суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів [2].

При цьому, за положеннями частини першої ст. 15 КУпАП, військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів, а також особи рядового і начальницького складів Державної кримінально-виконавчої служби України, служби цивільного захисту і Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, поліцейські несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами. За порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, санітарних норм, правил полювання, рибальства та охорони рибних запасів, митних правил, вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушення тиші у громадських місцях, неправомірне використання державного майна, незаконне зберігання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, невжиття заходів щодо окремої ухвали суду, ухилення від виконання законних вимог прокурора, порушення законодавства про державну таємницю, порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, ці особи несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах [2].

Відповідно до другого речення ч. 4 ст. 15 КУпАП у випадках, зазначених у цій статті, органи (посадові особи), яким надано право накладати адміністративні стягнення, передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності [2].

Зауважимо, що конструкція ч. 4 ст. 15 КУпАП з 16.11.2008 р. побудована таким чином, що такі положення другого речення можна тлумачити у нерозривному поєднанні з першим, яке регламентує виключно питання неможливості застосування стягнення у вигляді штрафу, як єдиної частини статті, що містить правову норму.

Водночас судова практика свідчить про те, що суддями застосовуються положення другого речення як загальний порядок дій суду при встановленні виду правопорушення за критерієм субститутної відповідальності.

Вважаємо застосування положень вказаної норми як загальної правильним, а юридичну конструкцію ч. 4 ст. 15 КУпАП такою, що за іншого тлумачення втрачає ознаки логічної структури, у зв'язку з чим потребує подальшого коригування з дотриманням законодавчої техніки. Зокрема, текст ч. 4 ст. 15 КУпАП, на наш погляд, потребує виокремлення другого речення в самостійну частину.

Таким чином, можна дійти висновку, що компетенцією з розгляду справ про адміністративні правопорушення щодо осіб зі статусом військовослужбовця, військовозобов'язаного, резервіста під час проходження зборів (далі – військовослужбовець) наділений суддя при розгляді справ про адміністративні правопорушення згідно з переліком, визначеним у ст. 221 КУпАП. Проте в певних видах правопорушень компетенція з накладення на військовослужбовця адміністративного стягнення у суддів відсутня.

Згідно зі ст. 280 КУпАП орган (посадова особа) при розгляді справи про адміністративне правопорушення зобов'язаний з'ясувати, зокрема, чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують й обтяжують відповідальність [2].

З положень процитованих вище норм можна зробити висновок, що законодавець не лише розмежував поняття «розгляд справ про адміністративні правопорушення» та «притягнення до відповідальності», а й визначив законодавство, за яким військовослужбовець повинен нести відповідальність – дисциплінарні статuti.

Отже, у разі вчинення військовослужбовцем або особою рядового чи начальницького складу органів внутрішніх справ адміністративного проступку за загальним правилом передбачається заміна одного виду юридичної відповідальності на інший, що в юридичній літературі одержало назву субститутної відповідальності [3, с. 30].

Згідно з частинами 1 і 2 ст. 45 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України (далі – Статут ЗСУ) у разі невиконання (неналежного виконання)

військовослужбовцем своїх службових обов'язків порушення військовослужбовцем військової дисципліни або громадського порядку командир повинен нагадати йому про обов'язки служби, а за необхідності – накладити дисциплінарне стягнення. За вчинення адміністративних правопорушень військовослужбовці несуть дисциплінарну відповідальність за цим Статутом, окрім випадків, передбачених КУпАП [4].

Отже, ані положення КУпАП, ані положення Статуту ЗСУ не передбачають меж розгляду суддями справ про адміністративні правопорушення стосовно військовослужбовців, як і спеціальної процедури притягнення вказаних осіб до дисциплінарної відповідальності. Тому цілком раціональною видається позиція щодо того, що оскільки лише судді місцевих судів уповноважені на розгляд справ про адміністративні правопорушення відносно військовослужбовців, то перед направленням матеріалів до органу, уповноваженого на притягнення до дисциплінарної відповідальності, судді необхідно виконати положення ст. 280 КУпАП. Зокрема, саме суддя має з'ясувати, чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.

На думку деяких суддів, у ст. 15 КУпАП йдеться виключно про дискрецію дисциплінарного органу в обранні виду дисциплінарного стягнення, тоді як безпосередній розгляд справи про адміністративне правопорушення здійснюється виключно суддями.

На наш погляд, таке тлумачення положень КУпАП заслуговує на увагу, позаяк положеннями Статуту ЗСУ не врегульовано питання встановлення вини особи у вчиненні саме адміністративного правопорушення, врахування пом'якшуючих й обтяжуючих вину обставин. Сам же протокол про адміністративне правопорушення має функцію доказу фіксації правопорушення, натомість вищезазначені обставини перевіряє виключно суддя.

На користь такої позиції можна тлумачити й положення абз. 3 п. 2 Розділу

П «Порядок проведення службового розслідування у Збройних Силах України», затвердженого наказом Міністерства оборони України від 21.11.2017 р. № 608, відповідно до якого службове розслідування не призначається, якщо причини та умови, що сприяли вчиненню правопорушення, ступінь вини, розмір заподіяної матеріальної шкоди та інші обставини, які мають значення для прийняття рішення командиром (начальником) про накладення на підлеглого дисциплінарного стягнення, не потребують додаткового встановлення (уточнення) або їх встановлено під час проведення інспектування, інвентаризації, аудиту за рішенням суду [5].

На противагу вказаній позиції, А. Ф. Мота (A. F. Mota) зазначає, що процесуальна діяльність на стадії розгляду справ про адміністративні правопорушення спрямована безпосередньо на вирішення питання про застосування заходів адміністративної відповідальності. Тому провадження на цій стадії може виникати з двох причин: 1) неповнота протоколу про адміністративне правопорушення, що полягає у недостатності відомостей про особу порушника; 2) неправильна кваліфікація скоєного проступку. За таких обставин провадження підлягає закриттю і матеріали справи направляються відповідним командирам (начальникам) [6].

Д. В. Кандуєв (D. V. Kandujev) також вважає, що матеріали справи не повинні спрямовуватися в орган, який здійснює розгляд і накладає адміністративні стягнення, тому що його повноваження не поширюються на військовослужбовців [7, с. 156].

Зауважимо, що положеннями КУпАП не передбачена можливість закриття провадження у справі у випадку встановлення, що особа є військовослужбовцем.

Крім того, з огляду на відсутність визначення КУпАП моменту початку провадження, прийнято вважати правильним, що провадження розпочинається з адміністративного розслідування (порушення справи уповноваженим органом, що виявив факт правопорушення).

Таким чином, можемо дійти висновку, що складення протоколу про

адміністративне правопорушення співвідноситься з провадженням як одна з його початкових стадій. Закриття ж провадження означатиме припинення справи про адміністративне правопорушення в цілому.

З огляду на це вважаємо хибним висновок про те, що встановлення участі у провадженні особи зі статусом військовослужбовця має наслідком закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення.

До такого ж висновку доходить і Д. В. Кандуєв (D. V. Kandujev), зазначивши в підсумку, що у разі, коли справа стосується правопорушення, за яке військовослужбовці несуть дисциплінарну відповідальність, орган, на розгляд якого направляється справа, зобов'язаний закрити справу провадженням і направити матеріали для розгляду відповідними командирами (начальниками). Але на етапі підготовки адміністративної справи до розгляду законодавство не передбачає можливості винесення постанови, а саме цим процесуальним документом оформлюється закриття справи. Тому юрисдикційний орган у таких випадках при підготовці до розгляду, не закриваючи справи провадженням, повинен керуватися правилами підвідомчості, тобто повернути матеріали органу (посадовій особі), що складав протокол про адміністративне правопорушення, а той у свою чергу повинен спрямувати матеріали військовому командуванню [7, с. 164].

Наприклад, відповідно до положень ст. 4.5 Кодексу Республіки Білорусь про адміністративні правопорушення від 06.01.2021 р. № 91-3 особи, на яких поширюється статус військовослужбовця, а також особи начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ, органів фінансових розслідувань Комітету державного контролю, Слідчого комітету, Державного комітету судових експертиз, органів і підрозділів з надзвичайних ситуацій несуть відповідальність за вчинення адміністративних правопорушень на загальних підставах. При цьому на таких осіб не можуть бути накладені адміністративні стягнення у вигляді громадських робіт та адміністративного арешту, а на військовослужбовців строкової військової служби – також у вигляді штрафу. У випадку, якщо санкція передбачає адміністративне стягнення лише у вигляді

штрафу, військовослужбовці строкової військової служби звільняються від адміністративної відповідальності з передачею матеріалів відповідним органам для вирішення питання про притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Статтею 8.6 вказаного Кодексу передбачено, що військовослужбовці та інші особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів або спеціальних положень про дисципліну, перераховані у ст. 4.5 цього Кодексу, які вчинили адміністративне правопорушення, можуть бути звільнені від адміністративної відповідальності з переданням матеріалів відповідним органам для вирішення питання про притягнення їх до дисциплінарної відповідальності за винятком випадків, коли в санкції за вчинене правопорушення передбачено позбавлення права займатися певною діяльністю чи конфіскація; повторне вчинення адміністративного правопорушення тягне кримінальну відповідальність [8].

Відтак законодавець сусідньої держави звужив субститутну відповідальність військовослужбовців до одного суб'єкта – військовослужбовця строкової служби, тоді як для решти військовослужбовців встановив загальний порядок притягнення до адміністративної відповідальності. В Україні це питання наразі залишається дискусійним і потребує окремого дослідження.

Водночас врегулювання дій судді шляхом доповнення норм КУпАП положеннями про «звільнення від адміністративної відповідальності військовослужбовців» у випадках субституту вважаємо вдалим варіантом заповнення відповідної прогалини без прив'язки до концепцій реформування інституту адміністративної відповідальності.

За таких законодавчих змін не суперечитиме положенням КУпАП:

– на стадії підготовки справи до розгляду: встановлення підвідомчості даної категорії справ судді місцевого суду (оскільки це повністю узгоджуватиметься з положеннями ст. 221 КУпАП); перевірка належності оформлення протоколу про адміністративне правопорушення та доданих матеріалів з можливістю направлення цих документів на доопрацювання суб'єкту подання;

– на стадії розгляду справи: визнання протоколу про адміністративне правопорушення та/або інших доказів недопустимими, неналежними, недостовірними чи недостатніми та закриття провадження у справі у зв'язку з відсутністю події та складу адміністративного правопорушення (що виключатиме можливість притягнення військовослужбовця до дисциплінарної відповідальності); встановлення складу правопорушення, наявності пом'якшуючих чи обтяжуючих відповідальність обставин, та інших обставин що мають значення для вирішення справи.

Водночас, на наш погляд, було б доцільно змінити конструкцію ч. 1 ст. 15 КУпАП таким чином, аби перелік правопорушень, відповідальність за які військовослужбовці несуть на загальних підставах, було замінено на перелік статей у числовому значенні, оскільки різниться також практика у застосуванні суддями цих положень через нечіткість волі законодавця. Наприклад, частина суддів тлумачить положення вказаної норми щодо порушення тиші у громадських місцях як компетенцію суду при розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173 «Дрібне хуліганство» КУпАП.

Об'єктивною стороною даного адміністративного проступку є нецензурна лайка у громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян.

Водночас об'єктивною стороною правопорушення, передбаченого ст. 182 КУпАП, є порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи *правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях*.

Вказане різнотлумачення зазначених норм вбачається з постанови Житомирського апеляційного суду від 02.09.2020 р. (справа № 296/2947/20) [9] та постанови Березанського районного суду Миколаївської області від 07.10.2019 р. (справа № 469/980/19) [10] й має безпосереднє значення для встановлення виду відповідальності військовослужбовців.

Згідно зі ст. 84 Статуту ЗСУ прийняття рішення командиром про

накладення на підлеглого дисциплінарного стягнення може передувати службове розслідування. Воно проводиться з метою уточнення причин і умов, що сприяли вчиненню правопорушення, та ступеня вини. Відповідно до положень ст. 86 Статуту ЗСУ, якщо вину військовослужбовця повністю доведено, командир, який призначив службове розслідування, приймає рішення про притягнення військовослужбовця до дисциплінарної відповідальності та визначає вид дисциплінарного стягнення. Під час накладення дисциплінарного стягнення та обрання його виду враховуються: характер та обставини вчинення правопорушення, його наслідки, попередня поведінка військовослужбовця, а також тривалість військової служби та рівень знань про порядок служби [4].

З огляду на вказані норми можна дійти висновку, що певну квазісудову процедуру визначено і Статутом ЗСУ. Водночас, по-перше, проведення службового розслідування є правом, а не обов'язком командира (начальника); по-друге, виникає питання щодо доцільності проведення двох видів розслідування (адміністративного та службового); по-третє, предмет такого розслідування, так само як і розпорядчий документ про притягнення до дисциплінарної відповідальності, на практиці не існує без прив'язки до порушення положень законодавства, що регламентує порядок проходження військової служби.

Стосовно останнього зауваження констатуємо, що за положеннями вищепроцитованої ст. 45 Статуту ЗСУ дисциплінарні стягнення застосовуються лише у разі невиконання (неналежного виконання) військовослужбовцем своїх службових обов'язків порушення військовослужбовцем військової дисципліни або громадського порядку.

Вочевидь, аби відповідати вказаному положенню командир (начальник) повинен встановити причинно-наслідковий зв'язок між вчиненим адміністративним правопорушенням та обставинами, зазначеними у ст. 45 Статуту ЗСУ.

У випадку незгоди військовослужбовця з наказом про притягнення до дисциплінарної відповідальності він може оскаржити його старшому

командирові або до суду за правилами Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України).

Мотивувальна частина постанови Шостого апеляційного адміністративного суду від 13.12.2018 р. (справа № 818/2156/17), на наш погляд, є ілюстрацією модельної процедури притягнення військовослужбовця до дисциплінарної відповідальності за адміністративне правопорушення, передбачене у даному випадку ст. 173 КУпАП [11].

У цій справі наказом військового комісара військовослужбовцю оголошено сувору догану, яку останній оскаржив саме через вчинення ним порушення не під час виконання службових обов'язків та в позаслужбовий час, а тому таке порушення вважав не дисциплінарною провиною. Суд апеляційної інстанції заперечив таку підставу для накладення стягнення як порушення обов'язків військової служби, встановивши наявність «порушення громадського порядку, образливу поведінку щодо цивільного населення, створення підстав для зниження іміджу Збройних Сил України в суспільстві, порушення вимог статей 11, 49, 56 Статуту внутрішньої служби ЗС України» [11].

Як бачимо, практика переважної більшості суддів щодо направлення матеріалів про адміністративне правопорушення до органів, уповноважених на застосування дисциплінарних стягнень, без розгляду справи по суті і встановлення вини особи та інших обставин справи, наразі є життєздатною. Дисциплінарними органами без чітко регламентованої законодавчої процедури розроблено порядок дій при притягненні до дисциплінарної відповідальності військовослужбовців, а судами порушень прав, свобод та інтересів особи при перевірці правомірності застосування такого порядку за критеріями, визначеними ч. 2 КАС України, не встановлено.

Натомість нехтування законодавцем обов'язком встановити такі правила поведінки в суспільстві, що відповідатимуть якості закону, справедливо призводить до неможливості з боку особи перевірити законність та об'єктивність застосування до неї заходів стягнення, а також передбачити для себе міру дозволеної поведінки як людини в середовищі суспільних відносин.

Висновки. У п. 143 рішення у справі «Олександр Волков проти України» (Oleksandr Volkov v. Ukraine) від 09.01.2013 р., заява № 21722/11, ЄСПЛ зазначив, що процесуальні норми створюються для забезпечення належного відправлення правосуддя та дотримання принципу юридичної визначеності та що сторони провадження повинні мати право очікувати застосування вищезазначених норм. Принцип юридичної визначеності застосовується не тільки щодо сторін провадження, а й до національних судів [12]. За результатами проведенного аналізу судових рішень було встановлено, що через відсутність процедури притягнення військовослужбовців до субститутної відповідальності суди по-різному тлумачать положення ст. 15 КУпАП, а дисциплінарний орган трансформує адміністративне правопорушення у дисциплінарне з огляду на відсутність у Дисциплінарному статуті ЗСУ інших видів порушень, крім порушень військової дисципліни або громадського порядку, а також невиконання (неналежне виконання), знову ж таки, службових обов'язків. І навпаки, при проведенні дослідження було встановлено також непоодинокі випадки, коли суди до порушника зі статусом військовослужбовця взагалі не застосовують положення ст. 15 КУпАП [13] та притягують їх до відповідальності на загальних підставах. Подальші дослідження мають бути спрямовані на чітку регламентацію етапів трансформації відповідальності на стадії підготовчого та судового провадження, а також у напрямку внесення відповідних змін до Дисциплінарного статуту ЗСУ.

Список літератури

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 21 березня 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 27.04.2021).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51, ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 20.04.2021).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: науково-практичний коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. 2-ге вид. Київ : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 655 с.
4. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 551-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 197. Дата оновлення: 01.10.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text> (дата

звернення: 19.04.2021).

5. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України : наказ Міністерства оборони України від 21.11.2017 р. № 608. *Офіційний вісник України*. 2018. № 11. С. 67. Ст. 401. Дата оновлення 11.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1503-17#Text> (дата звернення: 19.04.2021).

6. Мота А. Ф. Адміністративна відповідальність військовослужбовців за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2003. 18 с.

7. Кандуєв Д. В. Адміністративна відповідальність військовослужбовців Збройних Сил України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2020. 246 с.

8. Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях от 06.01.2021 г. № 91-3. URL: <https://etalonline.by/document/?regnum=hk2100091> (дата звернення: 19.04.2021).

9. Постанова Житомирського апеляційного суду від 02.09.2020 р. № 296/2947/20. URL: <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/91455449> (дата звернення: 20.04.2021).

10. Постанова Березанського районного суду Миколаївської області від 07.10.2019 р. № 469/980/19. URL: <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/84795926> (дата звернення: 20.04.2021).

11. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 13.12.2018 р. № 818/2156/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78634094> (дата звернення: 21.04.2021).

12. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Олександр Волков проти України» від 09.01.2013 р. № 21722/11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_947#Text (дата звернення: 25.04.2021).

13. Постанова Решетилівського районного суду Полтавської області від 25.03.2021 р. № 546/292/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95922679> (дата звернення: 24.04.2021).

References

1. Uгода pro asociaciju mizh Ukrainuju, z odnijej storony, ta Jevropejskym Sojuzom, Jevropejskym spivtovarystvom z atomnoi energii i ihnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [The Association Agreement between Ukraine as one party and the European Union, the European Atomic Energy Community and their state-members as the other party]. (2014). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].

2. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia: Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 r. № 8073-X. (1984). *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR, dodatok do 51, art. 1122*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> [in Ukrainian].

3. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennja: Naukovo-praktychnyj komentar (2008). R. A. Kaljuzhnyj, A. T. Komzjuk, O. O. Pogribnyj et al. 2-ge vyd. Kyiv: Vseukrainska asociacija vydavciv «Pravova jednist» [in Ukrainian].

4. Pro Dyscyplinarnyj statut Zbrojnyh Syl Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24.03.1999 r. № 551-XIV. (1999). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 22-23, art. 197*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text> [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennja Porjadku provedennja sluzhbovogo rozsliduvannja u Zbrojnyh Sylah Ukrainy: nakaz Ministerstva obrony Ukrainy vid 21.11.2017 r. № 608. (2018). *Oficijnyj visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine, 11, page 67, art. 401*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1503-17#Text> [in Ukrainian].

6. Mota, A.F. (2003). *Administratyvna vidpovidalnist vijskovosluzhbovciv za zakonodavstvom Ukrainy. Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

7. Kandujev, D.V (2020). *Administratyvna vidpovidalnist vijskovosluzhbovciv Zbrojnyh Syl Ukrainy. Candidate's thesis*. Dnipro [in Ukrainian].

8. Kodeks Respubliki Belarus ob administrativnyh pravonarushenijah ot 06.01.2021 g. № 91-Z. URL: <https://etalonline.by/document/?regnum=hk2100091> [in Russian].

9. Postanova Zhytomyrskogo apeljacijnogo sudu vid 02.09.2020 r. №296/2947/20. URL:

<http://www.reestr.court.gov.ua/Review/91455449> [in Ukrainian].

10. Postanova Berezanskogo rajonnogo sudu Mykolaivskoi oblasti vid 07.10.2019 r. №469/980/19. URL: <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/84795926> [in Ukrainian].

11. Postanova Shostogo apeljacionogo administratyvnogo sudu vid 13.12.2018 r. № 818/2156/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78634094> [in Ukrainian].

12. Rishennja Jevropejskogo sudu z prav ljudy ny u spravi «Oleksandr Volkov v. Ukraine» vid 09.01.2013 r. № 21722/11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_947#Text [in Ukrainian].

13. Postanova Reshetylivskogo rajonnogo sudu Poltavskoi oblasti vid 25.03.2021 r. № 546/292/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95922679> [in Ukrainian].

Кравчук М. В., судья Щорского районного суда Черниговской области, Украина, г. Сновск.

e-mail: makraffl6@gmail.com ; ORCID 0000-0002-1414-3681

Роль суда в делах о привлечении к субститутной ответственности военнослужащих Вооруженных Сил Украины

В статье проанализировано нормативное обоснование трансформации административной ответственности военнослужащих в дисциплинарную. Описано две основные позиции судей Украины касательно границ полномочий судов при получении материалов об административных правонарушениях. Освещено преимущества и недостатки этих позиций.

Ключевые слова: дисциплинарный статут; Кодекс Украины об административных правонарушениях; военнослужащий; административная ответственность; дисциплинарная ответственность; судья.

Kravchuk M. V., Judge of the Shchors district court of Chernihiv region, Ukraine, Snovsk.

email: makraffl6@gmail.com : ORCID 0000-0002-1414-3681

The role of Court in cases of bringing to vicarious responsibility of military servicemen of the Armed Forces of Ukraine

Considering Ukraine's focus on increasing the state's defence potential, the state of military discipline in recent years has become important for independence and territorial integrity of Ukraine, both due to aggression of a foreign enemy as an external factor and given the increase in the number of people having the status of military servicemen as an internal factor. At the same time, due to the obsolescence and imperfection of provisions of the Code of Ukraine on Administrative Offences, including in terms of settlement of the issue of transformation of general responsibility of servicemen into special (administrative into disciplinary) responsibility, it is extremely difficult for courts to decide on the consideration procedure of administrative offence cases involving special subjects — military servicemen, conscriptees, and reservists during the meeting, which leads to the pluralism of judicial practice in this matter and has a negative impact on its unity and the general attitude of the population to the authority of military service. The article analyzes the practical issues that arise when judges of district, city district, municipal, or municipal district courts apply the provisions of Article 15 of the Code of Ukraine on Administrative Offences. In particular, the positions of judges on the stage of court proceedings at which materials on administrative offences have to be transferred to the body authorized to bring to disciplinary responsibility have been studied. The Disciplinary Regulations of the Armed Forces of Ukraine have been analyzed for the procedure for consideration of administrative offences materials. The ways to handle issues of concern have been suggested together with conclusions on expediency of their implementation.

Keywords: Disciplinary Regulations; Code of Ukraine on Administrative Offences; military serviceman; administrative responsibility; disciplinary responsibility; judge.

Надійшла до редколегії 19.04.2021 р.